

TOMISLAV JELINČIĆ, VODITELJ PROGRAMA

Poštovani i dragi gosti, cijenjeni visoki uzvanici, dragi kolege i prijatelji, dobar Vam dan i dobro došli na svečano obilježavanje dvadeset godina postojanja časopisa *Polemos*, časopisa za interdisciplinarna istraživanja rata i mira. U ovih dvadeset godina izdano je četrdeset brojeva časopisa s gotovo četiri stotine većinom znanstvenih radova što domaćih što stranih autora koji su pisali o svim fenomenima povezanim s ratom, vojnom organizacijom i ustanovama, civilno-vojnim odnosima, strategijskim problemima, međunarodnim i regionalnim obrambenim i sigurnosnim mehanizmima te o povijesti ratovanja. Čast mi je pozdraviti visoke uzvanike koji su danas ovdje: potpredsjednik Vlade i ministar obrane gospodin Damir Krstičević, ispred Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti akademik Zvonko Kusić, rektor Sveučilišta u Zagrebu gospodin Damir Boras, dekanica Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu Vesna Vlahović-Štetić, državna tajnica u Ministarstvu znanosti i obrazovanja gospođa Branka Ramljak. Pozdravljam i sve ostale visoke državne dužnosnike i čelnike državnih institucija. Napominjem kako časopis *Polemos* izdaje Hrvatsko sociološko društvo u suradnji s Nakladom Jesenski i Turk iz Zagreba. Stoga pozdravljam gospođu Jasminku Lažnjak, predsjednicu Hrvatskog sociološkog društva, i direktora Naklade Jesenski i Turk Mišu Nejašmića. *Polemos* je višestruko jedinstven časopis. Riječ je o civilnom, akademskom i neovisnom časopisu u Hrvatskoj, posvećenom istraživanjima rata i vojnih pitanja.

DAMIR KRSTIČEVIĆ, POTPREDSJEDNIK VLADE REPUBLIKE HRVATSKE I MINISTAR OBRANE

Poštovani akademike Kusić, poštovani rektore Sveučilišta u Zagrebu profesore Boras, poštovana dekanice Filozofskog fakulteta profesorice Vlahović-Štetić, poštovana državna tajnice Ministarstva znanosti i obrazovanja profesorice Ramljak, poštovani profesori, saborski zastupnici, europarlamentarci, studentice, studenti, kadeti, predstavnici medija, poštovani ravnatelju Sigurnosno-obavještajne agencije, predstojniče ureda gradonačelnika za krizne situacije, poštovani generali, generale Laušić, dragi svi, pozdravljam Vas u osobno ime i u ime predsjednika hrvatske Vlade. Drago mi je i s osobitim zadovoljstvom želim profesoru Bilandžiću, glavnom i odgovornom uredniku časopisa *Polemos*, i svim njegovim suradnicama i suradnicima u radu na profiliranju časopisa, profesoru Žunecu, utemeljitelju i prvom glavnom i odgovornom uredniku *Polemosa*, te nakladniku, ovdje zastupljenom po direktoru Naklade Jesenski i Turk gospodinu Nejašmiću, čestitati 20. godinu postojanja i redovitog izlaženja časopisa *Polemos*.

Dvadeset godina postojanja ovakvoga časopisa zasigurno nije mnogo ako se gleda u svjetskim razmjerima, ali u našim hrvatskim uvjetima to je uistinu respektabilan broj godina i doprinosa koji je tijekom tog razdoblja ostvaren, o čemu će vjerojatno više riječi biti u bibliografskoj analizi. Siguran sam da neću pogriješiti ako kažem da je u Hrvatskoj mali broj časopisa koji se problematikom sigurnosti i obrane bave na interdisciplinarnoj razini, s visoko postavljenim kriterijima znanstvenog, istraživačkog i stručnog pristupa u razradi i prezentiranju relevantne tematike, a među njima je *Polemos* sigurno najrespektabilniji i, ako se na varam, najstariji. Spomenut ću i *National Security and Future*, koji izlazi od 2000. godine, te *Strategos* Hrvatskog vojnog učilišta „Dr. Franjo Tuđman“, *Annals of Disaster Risk Sciences* Veleučilišta u Velikoj Gorici i *Forum za sigurnosne studije* Fakulteta političkih znanosti, koji su novijeg datuma. Nemojte zamjeriti ako sam nekoga slučajno izostavio. Časopisi poput navedenih nedvojbeno su dio važne znanstvene infrastrukture sigurnosnih studija i predstavljaju svojevrsnu platformu za brže prezentiranje mogućih odgovora na procese podložne brzim promjenama. Oni ujedno predstavljaju platformu za predikciju i procese, za prezentiranje kritičkih mišljenja u vezi sa stavovima i rješenjima, za polemiziranje kao način za iznalaženje boljih, primjerenijih i optimalnih rješenja.

Kao predsjednik Koordinacije za sustav domovinske sigurnosti ne mogu ne pozvati s ovog mjesta znanstvenu i stručnu javnost na suradnju u razvoju sustava domovinske sigurnosti. Mi smo zakonom uspostavili sustav domovinske sigurnosti i vidjeli ste na čemu taj sustav počiva. Počiva na partnerstvu za sigurnost između sastavnica sustava domovinske sigurnosti, vojske, policije, sigurnosno-obavještajnog sustava, Državne uprave za zaštitu i spašavanje, vatrogastva, hitne medicine, ali tu su i privatni sektor u kojemu je jako puno sigurnosti, znanstvena zajednica, lokalne zajednice poput općina, gradova, županija, te naši građani. To je sustav domovinske sigurnosti kojeg je ova Vlada implementirala i on počiva na sinergiji svih nas, na

solidarnosti, zajedništvu i združivanju svih sposobnosti koje država ima. Vidjeli ste da taj sustav kroz zadnjih godinu i pol dana djeluje u praksi. Imali smo jako puno požara, padalina, snježnih padalina, poplava, ekoincident u Slavenskom Brodu, i vidjeli ste sustav direktno na terenu. Odradili smo sve te zadaće vrlo profesionalno, odgovorno i, što je najvažnije, u svemu tome nitko nije stradao. Jasno da razvoj sustava traje, da je kontinuiran proces. Iz svake od ovih situacija radimo analize s ciljem prikupljanja svih naučenih lekcija da bismo iz situacije u situaciju bili još bolji. I ono što sada imamo zajedno kao zadaću jest napraviti jedan priručnik. Ja se nadam do 1. 1. 2020. da ćemo prvi put u Hrvatskoj imati priručnik (*manual*) za upravljanje u kriznim situacijama, velikim katastrofama i nesrećama. Cilj toga priručnika jest da se definiraju standardni operativni postupci u svakoj situaciji, linije odgovornosti i procesi. U tom kontekstu svaka vaša ideja i prijedlog su dobrodošli kako bismo to uspostavili radi naših ljudi, radi sigurnosti, radi Hrvatske. Potrebna su nam istraživanja u tome smjeru i autori koji će rezultate svojih istraživanja i spoznaja prezentirati u časopisima i na konferencijama, izložiti kritičkom mišljenju akademske, znanstvene i stručne javnosti.

Sustav domovinske sigurnosti je izuzetno kompleksan sustav koji nudi i traži velike mogućnosti optimiziranja i struktura sposobnosti, namijenjenih i potrebnih za upravljanje sigurnosnim rizicima odnosno sigurnosnim procesima. Gledamo što se događa u svijetu, ali i u nas, da bismo sve te stvari kao jedna mlada i moderna država optimizirali. I ono što je ključno, idemo dalje u sljedeći korak. Planiramo do 2020. godine pokrenuti nadresorni interdisciplinarni studij domovinske sigurnosti, a paralelno s pokretanjem toga studija pokrenut ćemo i njegovu akreditaciju kao sveučilišnog studija upravo s ciljem da taj sustav ima teoriju, da se ljudi međusobno upoznaju na strateškoj i operativnoj razini jer bez zajedničkog djelovanja nitko se sam ne može nositi s novim, modernim sigurnosnim ugrozama i rizicima. Vidimo da se sigurnosna paradigma dramatično promijenila. Zato se i mi moramo u tome pravcu mijenjati. Odlučni smo u namjeri da Hrvatsko vojno učilište „Dr. Franjo Tuđman“ u dogledno vrijeme i u suradnji sa znanstvenom i akademskom zajednicom transformiramo u Sveučilište obrane i sigurnosti „Dr. Franjo Tuđman“. To je vojsci potrebno i vjerujem da ćemo to napraviti upravo s ciljem da naša vojska bude moderna, da naši časnici budu vrhunski obrazovani ljudi i da je to povezano sa Sveučilištem i civilnom zajednicom. Mislim da smo spremni za taj završni korak u pripremi časnika za 21. stoljeće. I u tom kontekstu potreban nam je stručni i znanstveni doprinos autora kojima na raspolaganju stoje časopisi kao što su *Polemos* i ostali koje sam spomenuo. Važno je uključiti se u te procese i prezentirati rezultate svojih istraživanja i promišljanja. Važno je da sve to što radimo radimo upravo radi naše sigurnosti koju moramo doživljavati kao kontinuirani proces u kojemu svoj doprinos možemo i moramo dati svi. I ja Vas na to pozivam. Želim još jednom svima čestitati na svim ovim postignućima koja su vidljiva i, kako je predblagdansko vrijeme, želim svakome ponaosob i Vašim obiteljima mira, radosti, blagoslovljen Božić i sve najbolje u 2019. godini. Hvala.

AKADEMIK ZVONKO KUSIĆ, PREDSJEDNIK HRVATSKE AKADEMIJE ZNANOSTI I UMJETNOSTI

Poštovani gospodine ministre, gospodine rektore, državna tajnice profesorice Ramljak, profesorice Vlahović, dragi prijatelji, čestitam ovu veliku obljetnicu. Makar se ne čini da je dvadeset godina puno, ali u našem društvu se danas ozbiljne teme i ozbiljne stvari puno teže promoviraju. Dakle za jedan časopis koji teži biti znanstven, stručan i promovirati interdisciplinarnu temu, dvadeset godina je dosta izlaženja. Čestitao bih svakako profesoru Žunecu i profesoru Bilandžiću. Kada sam dobio poziv profesora Bilandžića, pitao sam se kakva je poveznica Akademije i ovoga časopisa, a onda sam nabavio i prolistao časopis. Rekao bih da se Akademija definira kao jedna od temeljnih institucija hrvatskog naroda i svih njenih građana. Uloga Akademije je promicanje najviših vrijednosti nacije, što nadilazi svaku ideologiju i pristranost, a danas je otvorena, okrenuta budućnosti i u svojim znanstvenim skupovima i edicijama promovira stavove temeljnim znanstvenim, stručnim i etičkim principima. Dakle danas u društvu poremećenog sustava vrijednosti, društvu estrade i spektakla, imamo ediciju koja okuplja ljude na znanstveno-stručnoj i etičkoj osnovi, promovira multidisciplinarni pristup i na neki način jedinstvo koje nam toliko nedostaje. To znam s pozicije Akademije. U primjeru ovoga časopisa su profesor Žunec, a kasnije profesor Bilandžić, uspjeli okupiti različite svjetonazore i pristupe i, ono što je važno, multidisciplinarni pristup, od demografije, antropologije, psihologije, filozofije itd. Dakle svi oni koji imaju nešto reći o toj problematici. Važno je napomenuti da je to jedan od prvih časopisa na ovom području Europe uopće, u postkomunističkoj eri. Mi smo svi, osim ovih mladih, živjeli u društvu gdje je netko imao monopol (vojska i državni vrh) nad tim temama i nismo bili naučeni da se njima bavi društvo. Po prvi put u nas, a i šire, netko je uspostavio sustav dijaloga, da se i civilno društvo bavi sigurnosnim temama. Znam koliko je to interesantno svakomu građaninu. Te teme su vrlo bitne i dolazim na ono ključno, koliko znanstvena zajednica, akademska zajednica i drugi koji pišu u časopisu utječu na zbivanja i demokratizaciju, i koliko su korisni sustavu. Iz riječi gospodina ministra se vidi da Ministarstvo i vojska žele dijalog i doprinos akademske zajednice, što smatram najvažnijim. Mislim da će časopis i dalje nastaviti rad i privući međunarodne autore i koautore, i da će to biti značajan doprinos za sigurnost države. Sinergija koju je spomenuo ministar je najvažnija, kao i ovakav način razmišljanja na koji mi nismo bili naučeni. Mi još uvijek na neki način gradimo demokraciju. Ovo je dakle jedan dobar primjer demokratskog pristupa i načina na koji treba raditi. I tim riječima čestitam izdavaču, prvom uredniku i profesoru Bilandžiću. Hvala.

PROF. DR. SC. DAMIR BORAS, REKTOR SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

Poštovani gospodine ministre, predsjedniče Akademije, prije svega pozdravljam drage bivše i sadašnje urednike časopisa Pemos, dragi prijatelju Ozrene i dragi prijatelju Mirko. Iako sama riječ pemos na grčkom znači rat, ovaj časopis je prije svega časopis sigurnosti i mira. To je naravno u polemičkom tonu, zato je naslov primjeren jer se pokazuje da su promišljanje o sigurnosti i općenito ratu, miru i svim ostalim aspektima, zapravo problemi koje moramo gledati kroz društvene i humanističke znanosti. Upravo spomenute teme pokazuju da bez društveno-humanističkog aspekta nema nikakve sigurnosti. To smo vidjeli na prethodnim konferencijama domovinske sigurnosti i digitalne sigurnosti, gdje je sudjelovao i gospodin ministar obrane, ministar unutarnjih poslova i drugi, a svi su shvatili da je analiziranje kroz društvene aspekte, a ne samo kroz STEM područje, nego i kroz područja koja osmišljavaju budućnost društva jedini pravi put. Bez pravog osmišljavanja sigurnosti i gledanje samo kroz jedan aspekt je sasvim nedovoljno, što pokazuju sigurnosni aspekti koji su se dogodili s migracijskim valovima u Njemačkoj koja je trebala tehničare, koje su i dobili, ali nisu ih sve prilagodili životu u Europi. Takve stvari treba prvenstveno naglasiti. Morao bih pozdraviti sve koji su ovdje, dekanicu, naše zastupnike u Europskom parlamentu, koji jako dobro razumiju svrhu zašto su ovdje. Ovaj časopis je veličanstven časopis, koji je ostao vrhunski usprkos lošem financiranju. U projekcijama Ministarstva znanosti i obrazovanja ukida se stavka za znanstvene časopise i navodno prepušta sveučilištima i srodnim organizacijama da to financiraju. To je krivo jer ne moraju samo fakulteti i instituti izdavati vrhunske znanstvene časopise, to mogu i jako dobri izdavači. Moram pohvaliti izdavača Jesenski i Turk koji dobro to razumije i trudi se da takav časopis redovito izlazi na svjetlo dana i da, uz naše vrhunske stručnjake poput profesora Žuneca, profesora Bilandžića i sve ostale, na jednom fakultetu izlazi u kontinuitetu. Stoga takav časopis treba poduprijeti, uvidjeti koliko je on važan. Još bih se samo osvrnuo na poučan govor našeg gospodina ministra. Nema nikakve sigurnosti bez obrazovane populacije. To može samo sveučilište. Naravno, može i osnovna i srednja škola, ali ako ne budemo imali razumijevanje o sigurnosti, a pogotovo u današnje digitalno doba, nema nikakve budućnosti. Upravo Sveučilište u Zagrebu jako sudjeluje u tome i brine se o digitalnoj i svakoj ostaloj sigurnosti. Tu je i gospodin Kalinić, koji zna koliko smo, iako još nije uspjelo zbog organizacijskih problema, dogovarali jedan studij posvećen isključivo sigurnosti i sigurnosnim potrebama. I u tom smislu čestitam svima koji su pomogli tome, posebno našim dragim profesorima Žunecu i Bilandžiću, i očekujem da država smisli kako financirati sve znanstvene časopise bitne za budućnost Hrvatske, a ovaj posebno. Hvala Vam lijepa.

PROF. DR. SC. VESNA VLAHOVIĆ-ŠTETIĆ, DEKANICA FILOZOFSKOG FAKULTETA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

Poštovani visoki uzvanici, poštovani gosti, dragi studenti, dragi urednici časopisa *Polemos*, profesore Žunec i profesore Bilandžić. Velika mi je čast i zadovoljstvo da Vas mogu pozdraviti u ime Filozofskog fakulteta u Zagrebu. Tko god je bio bilo urednik bilo u uredništvu nekog časopisa zna kako je to važan i ozbiljan posao. Kako stalno brinete o autorima, recenzentima i novcu, što na koncu uzima puno snage, ali imate osjećaj zadovoljstva kada nešto obavite, kada izdate neki broj časopisa. Mislim da je danas poseban osjećaj zadovoljstva profesora Žuneca koji je osnovao časopis i bio njegov prvi urednik. Časopisi su nekako kao bebe, prve tri su najvažnije, tada morate postaviti cijelu uredničku politiku, časopis javno promovirati, on mora postati ugledan, što je profesoru Žunecu stvarno i uspjelo. Nakon toga časopis je ušao u adolescentske godine i tu ga je preuzeo profesor Bilandžić. Nije lako ni s adolescentima, pa je taj odgovoran dio posla on obavljao zadnjih deset godina. Mislim da su obojica profesora napravili važnu stvar za akademsku zajednicu i cijelo društvo. Izuzetna mi je čast i zadovoljstvo da su to profesori Filozofskog fakulteta, usprkos tomu što Filozofski fakultet nije izdavač. Fakultet može biti ponosan na doprinos urednika cijeloj našoj zajednici. Na koncu bih htjela čestitati rođendan časopisa sadašnjem i bivšem uredniku, a svima Vama, inspirirana govorom potpredsjednika Vlade, zaželjeti sretan Božić i sve najljepše u novoj godini.

PROF. DR. SC. BRANKA RAMLJAK, DRŽAVNA TAJNICA U MINISTARSTVU ZNANOSTI I OBRAZOVANJA REPUBLIKE HRVATSKE

Poštovani sadašnji i bivši predsjednici uređivačkog odbora, zaista bih Vam željela čestitati jer kada čovjek promisli da su u dvadeset godina bila samo dva predsjednika časopisa vidi se koliko je važan kontinuitet i dosljednost koju imate, a očito postoji jedna sinergija svih vas u timu časopisa. Također pozdravljam potpredsjednika Vlade i ministra obrane, dekanicu Filozofskog fakulteta, rektora Sveučilišta u Zagrebu, sve akademske djelatnike sa Sveučilišta te studentice i studente. Zaista mi je čast i zadovoljstvo da u ime ministrice znanosti i obrazovanja Blaženke Divjak i moje osobno ime mogu danas prisustvovati ovom rođendanu, obljetnici dvadeset godina časopisa *Polemos*, koji se bavi interdisciplinarnim istraživanjima rata i mira. Samo bih se kratko, u kontekstu obrazovanja i znanosti kao pokretačke snage našega društva, obratila svima Vama, a onda u tom dijelu i rekla koja je poveznica časopisa s unaprjeđivanjem znanosti i obrazovanja, s unaprjeđivanjem izvrsnosti u našem društvu. Republika Hrvatska prepoznaje znanost kao jedan od svojih razvojnih prioriteta koji može donijeti dugoročnu društvenu stabilnost, ekonomski napredak i osiguranje kulture identiteta jer je, između ostalog, suočena s izazovima koje s uspjehom može rješavati samo uz pomoć obrazovanja i znanosti. Znanje i primjena znanja glavni su uvjet uspješnosti naše zemlje u današnjem svijetu. Ministarstvo znanosti i obrazovanja i Vlada Republike Hrvatske čitavim nizom aktivnosti čine snažne iskorake u stvaranju Republike Hrvatske čiji će razvoj biti zasnovan na znanju. Znanost nije samo skup znanja, već i način razmišljanja, promišljanja i gledanja stvarnosti. Taj se pogled temelji na razumu, logici, kritici, sumnji, objektivnom i subjektivnom slobodnom razmišljanju. Polemika, starogrčki *polemos*, poseban je način razrade znanstvenih problema u kojima se sukobljavaju različita mišljenja, stajališta i uvjerenja, izrazito važna kod primjene i prijenosa znanja. Sve ovo mogli smo vidjeti u prethodnih dvadeset godina kroz promicanje mira u ovome znanstvenom časopisu. Već se iz samog naziva časopisa, koji postoji već dvadeset godina te ima međunarodni ugled, može zaključiti da se radi o interdisciplinarnom znanstvenom časopisu čiji je krajnji cilj jačanje razvoja demokracije kroz javnu diskusiju i slobodan dijalog između vojnih i civilnih stručnjaka. *Polemos* okuplja sve znanstvenike, ali i Vladine dužnosnike, kao i vojno osoblje, koji žele sudjelovati u razmjeni znanja, ideja i rezultata istraživanja. Ministarstvo znanosti i obrazovanja dugi niz godina dodjeljuje financijsku potporu koja, kao što reče moj prethodnik, nije velika. Međutim u tom razdoblju, uzevši samo od 2011. do 2018. godine, Ministarstvo je dodijelilo financijsku potporu znanstvenim časopisima i časopisima za popularizaciju znanosti u iznosu većem od 68 milijuna kuna. U tom razdoblju časopis *Polemos* participirao je s 221.308 kuna. Ja bih nešto drugo željela naglasiti. Gotovo svake godine mijenjali su se kriteriji prilikom raspisivanja natječaja za dodjelu sredstava za časopise. Nikada se nije desilo da časopis *Polemos* nije dobio sredstva. Sad su se ponovno mijenjali

kriteriji, a časopis *Polemos* je ponovno dobio sredstva. Očito svi oni koji sudjeluju u ocjenjivanju vrijednosti časopisa po različitim kriterijima, zaključuju da ovaj časopis zaslužuje dobivati financijska sredstva. Na kraju, svima koji su u prethodnih dvadeset godina sudjelovali u uređivanju časopisa želim čestitati na obljetnici i da im ona bude poticaj da i dalje nastave hrabro koračati u očuvanju mira prije svega. Međutim, da bismo mogli čuvati naš mir moramo promišljati i o kriznim situacijama i ugrozama o kojima je govorio ministar obrane. U tom duhu želim svima zaželjeti čestit Božić i sretnu Novu godinu. Hvala lijepo.

PROF. DR. SC. JASMINKA LAŽNJAK, PREDSDJEDNICA HRVATSKOG SOCIOLOŠKOG DRUŠTVA

Poštovani uzvanici, poštovani dužnosnici, poštovane kolege, kolegice, moji dragi kolege Žunec i Bilandžić, članovi našeg društva. Dopustite mi da govorim iz perspektive predsjednice Hrvatskog sociološkog društva i perspektive sociološke znanosti koja stoji u temelju i omogućila je da časopis *Polemos* i cijela tematika vojske, rata, mira i sigurnosti njeguje interdisciplinarni pristup i ne samo putem izdavanja časopisa. Moram spomenuti da je sociologija kao disciplina obogaćena jednom novom granom, novom posebnom sociologijom u Hrvatskoj, upravo zahvaljujući prvom uredniku i utemeljitelju časopisa, osnivanjem Katedre za vojnu sociologiju pri Odsjeku za sociologiju i kolegija koje su imali tu priliku i sreću upoznati svi naši studenti. Iako se ovdje puno govorilo o važnosti znanstvenog i interdisciplinarnog pristupa, izuzetno mi je drago da imam veliku čast i zadovoljstvo pred uvaženim gostima i uzvanicima promovirati znanstvenu disciplinu koja se vrlo često gura u nekakav zapećak kao nešto što možda nije dovoljno istaknuto, dovoljno znanstveno, dovoljno važno. Mislim da je za to prilika upravo na ovoj obljetnici časopisa *Polemos*, koji izlazi u suizdavaštvu Hrvatskog sociološkog društva i izdavača Jesenski i Turk uz vrlo skromna financijska sredstva i velik trud i napor, sate i sate rada. Prethodni govornici istaknuli su što znači izdavati časopis. Treba naglasiti važnost i sociološke perspektive u promišljanju svih aktualnih pitanja hrvatskog društva, što je strahovito važno ne samo s aspekta razvoja znanstvene discipline. Važno je i jer ona ima izravnu, vrlo veliku vrijednost kao podloga za izradu novih posebnih politika, odluka, kreiranja različitih javnih politika na temelju znanstvenih istraživanja. Mislim da su kolega Žunec kao osnivač i prvi urednik časopisa i kolega Bilandžić, te naši izdavači, napravili velik iskorak u tome i zaista uspjeli, na ponos naše profesije, pokazati što znači znanost koja živi sa svim aktualnim problemima hrvatskog društva, koja je vrlo brzo odgovorila na sve izazove, zasnivala nove discipline, razradila nove teorijske konceptualne poglede, okupila vrlo važne interdisciplinarnе timove pokušavajući dati odgovor na krucijalna pitanja hrvatskog društva i pomoći da kroz sve te vrlo burne dijelove naše povijesti, kada nije bilo lako djelovati, pokaže što zapravo znači imati znanstvenu disciplinu kakva je sociologija. Sociologija je disciplina koja uvijek gleda iz perspektive šire slike, totaliteta, i njezina je zadaća pokazati nešto što je često skriveno, što nije evidentno, upravo ukazujući na važne procese koji se događaju i sve čimbenike koji utječu na to da društvo funkcionira na primjeren način i na koji ga način možemo mijenjati. Jako mi je drago da je rektor spomenuo važnost društvenih znanosti. Mislim da je ovo jedan vrlo dobar primjer koji pokazuje koliko je važno njegovati pristupe koje njeguje i sociologija kao društvena znanost. Potrebno je spomenuti kolika je važnost očuvanja časopisa jer su za nas koji se bavimo raznim apstraktnim konceptima i idejama to osnovni kanali komuniciranja, naš osnovni alat. Nemamo kemikalije i laboratorije u smislu u kojem to imaju neke druge discipline, ali znanstvena komunikacija, publiciranje, objavljivanje, omogućavanje znanstvenog

pristupa različitim temama i da to možemo komunicirati javno kroz jedan vrlo razrađen, sofisticiran sustav uređivanja i recenziranja, zaista je neizostavan element našeg rada. Ovdje koristim priliku upozoriti koliko je važno da očuvamo javno financiranje časopisa, pogotovo kada u Europi postoje inicijative koje govore o javnom pristupu, o mogućnosti javnog pristupa znanstvenim člancima i tekstovima, o širenju baze, jer je to jedini način da znanost napreduje. Ovim putem čestitam svojim kolegama i zaista mi je velika čast da sam uspjela biti ovdje u ovako lijepom i ugodnom društvu. Nadam se da će časopis i dalje poživjeti. Iako je prošao i kroz teško doba, nadam se da će i dalje biti vrlo uspješan. Vidjeli smo da mu se otvaraju perspektive da poživi, nadam se da će dobiti financijsku podršku jer je dosad uglavnom počivao na velikom entuzijazmu i volonterskom radu uredništva i naših izdavača. Hvala. Čestitam svima.

MIŠO NEJAŠMIĆ, DIREKTOR NAKLADE JESENSKI I TURK

Pozdravljam sve dužnosnike i uzvanike, zahvaljujem prethodnim govornicima koji su iskazali hvalu i čast što smo dio ove očito uspješne priče. Sa mnom je kolega Goran Batina. Isprike što smo izašli iz protokolarnih okvira, ali to je naš zajednički posao kao nakladnika uključenog dok je časopis još bio na samom početku, kada je dovedeno u pitanje njegovo izlaženje. Zapravo želim ukazati na to da je to bila prava odluka nakladnika, koji je u jednoj takvoj situaciji izvaninstitucionalno prišao, i na ingenioznost našeg Ozrena Žuneca, koji je već tada bio vrlo bitna karika u izdavačkoj politici naše kuće i napravio nešto što smatramo da je u takvim situacijama nužno, a to je da smo ušli kada su još uvijek bile nezrele institucije naše države i spasili taj koncept za koji se nakon dvadeset godina pokazuje koliko je bio važan. Goran će više o tome evociranjem toga bitnog momenta, a ja ću samo istaknuti važnost javnog financiranja ne samo ovoga, nego i svih drugih znanstvenih časopisa. Naše društvo nažalost prema knjizi i časopisima nije imalo pravilan odnos, pogotovo ona resorna ministarstva koja su to trebala imati. Nadamo se da će i ova prilika pokazati koliko je važno da se sredstva osiguravaju kako bi naše društvo moglo imati stalnu refleksiju svega što se događa kako kroz ovaj časopis koji, daje znanstvenu i stručnu refleksiju, tako i kroz sve druge oblike nakladništva. Da ne ulazim previše u tu temu, dat ću Goranu Batini riječ da vam ispriča jednu epizodu sa samoga početka života ovoga doista važnog časopisa.

GORAN BATINA, IZVRŠNI DIREKTOR NAKLADE JESENSKI I TURK

Polemos u samom nazivu ima utkano da sudbina možda nije bila pravolinijska. Ako ne znate, bilo je zabranjeno distribuiranje toga čuvenog drugog broja *Polemosa*. U doba kada su se još čitale novine, pročitao sam: „Neće nama doktori pisati kako je bilo u ratu.“ To je bio moj okidač. Momentalno sam reagirao, osobito kada sam vidio da je riječ o mom omiljenom i dragom profesoru Žunecu, našem profesoru dok smo studirali sociologiju, te, naravno, mom ratnom mentoru i ratnom drugu, što mi je osobita čast, kao i prijatelju dokraja, dok smo živi i dišemo. U tom kontekstu smo odmah Mišo i ja reagirali na način da smo se javili Ozrenu. Išli smo kod odvjetnice, zatim u agenciju za zaštitu intelektualnog vlasništva i na neki način zaštitili taj *Polemos*. Nije sada važno da se priča da je to bio neki herojski postupak, već želim reći kako se *Jesenski i Turk* tu pojavio. To su bile ideje na kojima ćemo ustrajati dok god budemo radili i mislim da tu trebamo biti dok god nas uredništvo bude trebalo. Nikada se nismo petljali u uređivačku politiku, znajući da to rade doista iskusni, i u

tom kontekstu smo se pojavili kao netko tko može dati tehničku podršku da se nikad više ne dogodi da netko može javno reći „neće nama doktori pisati kako je bilo u ratu“ i zabraniti distribuciju časopisa. Ovo sve što smo danas čuli o afirmaciji *Polemosa*, koji je dakle uspio, na ovakvom skupu naročito, pokazuje da nisu uvijek bila ovakva vremena, da su bila razdoblja kada su neki ljudi mislili da neki drugi moraju pisati kako je bilo u ratu. Jesenski i Turk će uvijek biti na strani onih koji zagovaraju onu „*science as a candle in the dark*“. Samo u to možemo vjerovati, a *Polemos* je u tome uspio i nadam se da će i za dvadeset godina, kada nas možda i ne bude, tko god bude uređivao *Polemos* ustrajati na ovim kriterijima koje ima sada. Hvala lijepa.

PROF. DR. SC. OZREN ŽUNEC, UTEMELJITELJ I PRVI GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK ČASOPISA *POLEMOS*

Ja bih sa svoje strane, naravno osim naše dekanice i predstavnika izdavača koji su nam, kako ste čuli, pomogli te 1999. godine oko drugoga broja, zahvalio i onima koji su radili u uredništvu, gospodinu Velimiru Milakoviću (organizacijski urednik), kolegici Petri Rodik (izvršna urednica toga vremena) i Tariku Kulenoviću. Čini mi se da je svijet dobro umrežen s obzirom na to da starci imaju sačuvanu dugotrajnu memoriju, ali im propada kratkotrajna memorija, tako da bih mogao govoriti dosta o prošlosti. Dobro je da ne znam puno o sadašnjosti tako da se u nove stvari ne petljam previše. S te strane je svijet dobro uređen. Čuli ste, drugi broj je bio zabranjen, onda su intervenirali Mišo i Batina i odonda je sve to stabilno i u najboljem redu. Interesantno je da je prvi suizdavač bila jedna braniteljska udruga u kojoj smo mi djelovali kao jedna grupa sa Sveučilišta, koji smo prije toga zajedno bili u ratu. Godine 1991. Gradski štab teritorijalne obrane, Zapovjedništvo obrane Grada Zagreba pozvalo je jedan određeni krug njima poznatih nastavnika i ljudi iz akademske zajednice da se priključe obrani Hrvatske. Nekoliko nas je ušlo u to, bili smo nekoliko godina u ratu, kasnije izašli, demobilizirani, i onda smo nastavili s prvim projektom koji je bila upravo ta udruga koju je profesor Milan Galović s Tekstilno-tehnološkog fakulteta osnovao i pokrenuo. U okviru te udruge dolazili smo na različite ideje o tomu što bismo mogli raditi, pa između ostaloga odlučili izdavati jedan časopis. U tom drugom „inkriminiranom“ broju, koji nije bio najbolje prihvaćen od strane udruge, bio je jedan krasan članak profesora Josipa Županova, jednog od najvećih hrvatskih sociologa, koji je pisao o jednom zaboravljenom ratu i svojim iskustvima kao sociologa u Drugom svjetskom ratu, kada se borio u partizanskoj vojsci, iz čega je kasnije nastala i knjiga. To je za udrugu vjerojatno bilo previše i onda nas je izgurala, tako da smo morali potražiti druge. Međutim, ono što bih htio reći jest da se danas mnogo govori o sinergiji civilnoga i vojnoga, što bih potvrdio upravo tim sjećanjima. Jedna grupa ljudi iz akademske zajednice odlazi u vojsku, i to vojsku u ratu, pri čemu o vojsci i ratu nema pojma, ali je bila pozvana da pomogne u organizaciji, da neke stvari pokuša na neki način novim idejama posložiti kako bi obrana bila efikasnija. Budući da smo ionako profesori, štreberi, odmah smo zaronili u knjige i počeli se time baviti te nakon par godina došli do nekih spoznaja i uvidjeli da je to iznimno zanimljiva tematika. Ono što su neki danas već iznijeli, u bivšoj državi monopol na tematiku vojske, rata i sigurnosti imala je vojska i partija. Nije se znalo kontrolira li vojska partiju ili partija vojsku, ali u svakom slučaju civilni sektor nije bio zastupljen u tim istraživanjima. Nama se činilo da je neophodno da se iz civilnoga sektora jave eksperti kako bi civilni sektor u ovim klasičnim civilno-vojnima odnosima mogao zapravo voditi vojsku i obrambene poslove. Naime, uvijek je na čelu svake vojske i ministarstva civil, a ne vojna osoba, da se istakne upravo taj politički moment prisutnosti političke zajednice na tom mjestu, njenih ideala, vrednota itd. Mislim da je to bilo jako važno, to smo napravili i časopis je počeo izlaziti. Ja bih pozdravio i

sve autore koji su surađivali s nama. U prvi ih je mah bilo vrlo teško naći. Nije bilo puno ljudi koji su mogli i bili spremni pisati o tim temama. Neki su imali vezane ruke s obzirom na to da su bili dio sigurnosnoga ili obrambenoga sustava. Dosta smo radili s autorima, ispravljajući ih. Ionako smo pedagozi pa nam to nije bilo pretjerano teško. Tako smo na neki način obrazovali, stvarali, promovirali autore, davali im zadaće, što mislim da je jedna od glavnih karakteristika svakog pravog urednika, da potiče autore na rad. Iz svega je izraslo dosta toga. Ne mogu reći da su neke stvari direktno posljedice *Polemosa*, ali *Polemos* je na neki način svojom osnovnom idejom spoja civilnoga i vojnoga, koji potječe još iz rata, na neki način sudionik svih događanja koja su se u međuvremenu dogodila, a tako, između ostaloga, i vojnoga školstva u nas. Mi smo kao fakultet, a i kao ljudi okupljeni oko ove ideje, sudjelovali u stvaranju vojnih studija koji se danas izvode kao sveučilišni studiji, pri čemu više ne postoji vojna akademija u samoj nadležnosti vojske odnosno Ministarstva obrane, nego je to sveučilišni studij sa svim potrebnim kriterijima. Pozdravljam naše kadete studente koji su dio toga posla, koji su upravo u procesu završavanja posljednjih godina studija. Mislim da je to jako dobro, da se tu napravio velik iskorak, da je cijelo društvo u tih dvadesetak godina (akteri politike, obrane, vojske i drugi) uspjelo doći do onoga što smo prije dvadeset godina vidjeli kao nekakav cilj. To je zbilja. Danas sam i ganut time što se govori ovdje. Puno je dvadeset godina, ali čini se da je ipak taj projekt na neki način uspio ne samo kao časopis, nego i kao ideja. Zahvaljujem na pozornosti i dolasku.

PROF. DR. SC. MIRKO BILANDŽIĆ, GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK ČASOPISA *POLEμος*

Uvažene dame i gospodo, uvaženi uzvanici, potpredsjedniče Vlade i ministre obrane gospodine Krstičeviću, predsjedniče Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti akademice Kusiću, rektore Sveučilišta u Zagrebu profesore Boras, dekanice Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu profesorice Vlahović-Štetić, državna tajnice Ministarstva znanosti i obrazovanja profesorice Ramljak, predsjednice Hrvatskog sociološkog društva profesorice Lažnjak, direktore (glavni uredniče) naklade Jesenski i Turk gospodine Nejašmiću, gospodine Batina, uvažene kolegice i kolege, uvaženi studenti, predstavnici medija, dragi prijatelji, od srca vam hvala što vašom nazočnošću uveličavate proslavu obljetnice časopisa *Polemos*. Iznimno sam počašćen što neusporedivo najznačajniji događaj u svojoj profesionalnoj karijeri svjedočim pred vama.

O časopisu *Polemos* i njegovim jedinstvenostima dostatno smo već spoznali u prethodnim izlaganjima i zahvaljujem se svim govornicima na iznimnim riječima podrške, pohvala i podstreka te konstruktivnih kritika kao smjernica za daljnji rad. Jedinstvenost *Polemosa* su njegovih četristo znanstveno-stručnih radova u proteklih dvadeset godina iz pera 260 autora. Oni su srž *Polemosa*, bez njih ne bi bilo *Polemosa* i zato im od srca hvala. *Polemos* su i njegovih dvjesto recenzenata, i njima od srca hvala za oštro kritičko pero koje časopis drži na čvrstim uzdama na putu održavanja profesionalne, stručne i znanstvene kvalitete. *Polemos* čine Ministarstvo znanosti i obrazovanja bez čijeg financiranja *Polemosa* ne bi bilo, Filozofski fakultet koji pruža nesebičnu logističku potporu, Odsjek za sociologiju koji uz logističku, u uvjetima ne baš rijetkih kriza, pruža i financijsku potporu časopisu, suizdavači Hrvatsko sociološko društvo i Naklada Jesenski i Turk, uredništvo, međunarodni urednici, izdavački savjet, međunarodni izdavački savjet, lektori, korektori, izrađivači UDK klasifikacija, administrativno osoblje, web-dizajneri. Svi su oni *Polemos* i bez njih ne bi bilo *Polemosa*. Stoga im se od srca zahvaljujem za dosadašnju suradnju u časopisu i s časopisom, promociju časopisa i dosege postignutog. Posebno se želim zahvaliti izvrsnoj ranijoj izvršnoj urednici, dragoj kolegici docentici dr. sc. Petri Rodik, koja je cijelo desetljeće autoritativno vodila *Polemos*. Posebnu pak zahvalu iskazujemo našim čitateljima, posebno onima s kritičkim štitom, koji nas stalno potiču i usmjeravaju na daljnje iskorake. Osobito smo počašćeni zbog toga što to što radimo ima nekog smisla i koristi u praksi i sadržaju državnih sigurnosnih i vojnih *policyja*, kako je to istako potpredsjednik Vlade. Poželjan je to spoj znanosti i prakse, dokaz vrijednosti znanosti i znanja kao javnog dobra. Uostalom, znanstvena postignuća ne mjere se samo istraživanjima i objavljenim radovima, već i uspjehom u širenju i primjeni novih informacija i saznanja. Sigurnost (sigurnosne studije) jesu akademsko područje i savjetodavna praksa. Dakle, imaju dva simultana zahtjeva: znanstveni doprinos i političko-sigurnosna relevantnost. Posebno je to važno danas kada znanstvenici „govore sve više o sve manjim stvarima“ i to na način koji je dokučiv samo užem krugu znanstvenika; znanstveni rezultati i akademska literatura se sve više povezuju sa sebičnim disciplinarnim ratovima za teritorij, a ne javnim angažmanom.

I na kraju, ali najvažnije. Poseban iskaz zahvalnosti i poštovanja prema postignuću zbog kojeg danas i imamo ovu obljetnicu želim uputiti utemeljitelju i prvom glavnom i odgovornom uredniku časopisa *Polemos*, uvaženom profesoru Ozrenu Žunecu. Dozvolite mi nekoliko riječi, možda i emotivnih, zbog čega se unaprijed ispričavam. Profesor Žunec, sveučilišni profesor, u odsudnom trenutku povijesti hrvatske države i hrvatskog naroda kao dragovoljac odlazi u Domovinski rat. Ugodne sveučilišne urede zamijenio je prvom linijom bojišnice. Oboružan prethodnim akademskim znanjima, znanjima stečenim na studijskim boravcima u inozemstvu gdje je proučavao sociologiju vojske i rata, te iskustvima stečenima u Domovinskom ratu, Ozren Žunec pokrenuo je časopis *Polemos* u kojem je punih deset godina bio glavni i odgovorni urednik. Umjesto lagodne vojne karijere s izvjesnim generalskim činom, vratio se na fakultet i pokrenuo istraživanje vojske i rata, pokrenuo istraživanje onoga što se i ne može istraživati, a s ciljem da se više nikad ne ponovi. Utemeljio je Katedru za vojnu sociologiju na Odsjeku za sociologiju Filozofskog fakulteta. Bio je to i suprotan put dominantnoj pacifističkoj proameričkoj sociologiji koja se bavi društvom, a rat kao nedruštveno stanje zanemaruje ili ignorira. Tim je činom u Hrvatskoj definitivno ustanovljena sociologija vojske i rata kao znanstvena (pod)disciplina. Republika Hrvatska i njezina akademska zajednica time su svrstane uz bok visokorazvijenih država u kojima je takva znanstvena disciplina postojala već nekoliko desetljeća. Znanstveno-stručni časopisi jedan su od ključnih elemenata znanstvene infrastrukture. Osnivanjem *Polemosa* omogućen je daljnji razvoj sociologije vojske i rata kao znanosti te njezino etabliranje unutar sociološke, ali i širih društvenih znanosti. Zbog jednog i drugog njezin osnivač zaslužuje izraze osobite zahvalnosti. Jednako kao i zbog činjenice za stvaranje kadrovske infrastrukture. Naime, na Katedri za vojnu sociologiju do danas je stvorio četiri nova profesora, zaista je to impresivan rezultat. I to nije kraj. Rezultati istraživanja i ekspertiza objavljenih u časopisu zasigurno su bili jedan od središnjih aktera u višegodišnjem procesu pokretanja sveučilišnog/akademskog vojnog studija. Taj je projekt doveden do kraja i sveučilišni vojni studij na Sveučilištu u Zagrebu kao zajednički projekt civilne akademije i Ministarstva obrane Republike Hrvatske postoji već pet godina. U tom procesu, koji je civilizacijski iskorak te vrhunac institucionalizacije vojne struke/profesije kroz sveučilište, integracije vojnog obrazovanja u civilnu akademiju, jedan je čovjek njegov idejni začetnik. To je profesor Žunec, koji je s generalom Mirkom Šundovom, tada zapovjednikom Hrvatskog vojnog učilišta, i njegovim suradnicima operacionalizirao tu ideju i razradio prvi program. Ukupno, znanstveni rad ili, preciznije kazano, opus profesora Žuneca je neupitan. No njegov doprinos i institucijske inovacije i ustanovljavanje novih disciplina i njihove infrastrukture su impresivni. Profesoru Žunecu time je osigurano ne samo mjesto u povijesti Hrvatske akademije i Sveučilišta u Zagrebu, već i hrvatskoj povijesti uopće. U ime svijeta danas dugujemo mu zahvalnost. Ozrene ili „buraz“, kako se mi oslovljavamo, hvala ti na svemu, posebno na šansi da budem tvojim suradnikom i dionikom tvojih projekata i pružanjem šansi za dostignućem tvoje visoko postavljene ljestvice postignuća, nama teško ili nikako ostvarive. Hvala ti za čast što sam imao prigodu upravo održati najznačajniji govor u svojoj profesionalnoj karijeri. Uvažene dame i gospodo, iskreno hvala i želim vam svako dobro.

